

จุลินทรีย์จากจาวปลวก

จุลินทรีย์จาวปลวก ประโยชน์หลากหลาย ช่วยย่อยสลายได้เร็ว

จุลินทรีย์จาวปลวก คือกลุ่มจุลินทรีย์ที่มีประสิทธิภาพกลุ่มหนึ่ง ที่ถูกค้นพบโดย **คุณจักรกฤต บรรเจติกิจ** ปรากฏชาวบ้าน จังหวัดพิจิตร โดยนำจาวปลวกมาผสมคลุกเคล้ากับปลายข้าวดิบ(ปลายข้าวเหนียวหรือปลายข้าวเจ้า) และน้ำสะอาด (ไม่มีคลอรีน) หมักทิ้งไว้เพียง ๗ วัน ก็สามารถนำมาใช้งานได้ จุดเด่นของจุลินทรีย์จาวปลวก คือ ช่วยประหยัดต้นทุน เพราะไม่จำเป็นต้องใช้กากน้ำตาลหรือรำละเอียดเหมือนการหมักจุลินทรีย์กลุ่มอื่น ๆ และสามารถใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย ทั้งในด้านการเกษตร ปศุสัตว์ ประมง การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงใช้เพาะเห็ดโคนป่าหรือเห็ดป่าร่วมกับธรรมชาติได้ปีละหลายครั้ง นอกจากนี้ยังใช้สกัดเอนไซม์จากผลไม้ สำหรับตีหมึกเพื่อบำรุงสุขภาพและป้องกันโรคได้อีกด้วย

จาวปลวกคืออะไร

จาวปลวก คือ รังเลี้ยงตัวอ่อนหรือคอมบ์ (comb) โครงสร้างเป็นรูพรุนคล้ายฟองน้ำ รูปร่างหักไปมาคล้ายมันสมองหรือคล้ายปะการัง บางชนิดคล้ายรังผึ้ง ลวดลายที่แตกต่างกันนี้ บางครั้งสามารถบอกสกุลของปลวกได้ ขนาดของรังเลี้ยงตัวอ่อนไม่แน่นอน ขนาดเล็กประมาณ ๘x๖ เซนติเมตร ขนาดใหญ่ก็มีรูปร่างยาวตามโพรงหรือห้องที่อยู่ใต้ดิน หรือภายในจอมปลวก

จาวปลวกเป็นสิ่งปลูกสร้างขึ้นมาจากมูลของมันเอง ซึ่งมูลของปลวกมี ๒ ชนิด ชนิดแรกเป็นมูลที่ถูกย่อยภายในลำไส้เพียงเล็กน้อยและอยู่ในสภาพเป็นของแข็ง และชนิดที่สองเป็นมูลที่ถูกย่อยภายในลำไส้อย่างดีแล้วและอยู่ในสภาพเป็นของเหลว มูลชนิดแรกประกอบด้วยเศษพืช (เศษไม้) ชิ้นเล็กชิ้นน้อยที่ปลวกกัดกินเข้าไปและผ่านกระเพาะของปลวกออกมาอย่างรวดเร็ว โดยในขณะที่ผ่านกระเพาะปลวกนั้นเศษพืชจะถูกคลุกเคล้าด้วยน้ำย่อย ดังนั้นมูลที่ถ่ายออกมาจึงมีรูปร่างเป็นท่อนกลมสั้นๆ ซึ่งต่อมาจะถูกกราม (mandibles) ของปลวกกัดจนเป็นเม็ดเล็ก ๆ แล้วนำไปสร้างเป็นรังเลี้ยงตัวอ่อน ในขณะที่ปลวกสร้างรังเลี้ยงตัวอ่อนนี้เองจะมีราเกิดขึ้น โดยเส้นใยของราจะเกาะกันเป็นก้อนกลมสีขาวขนาดเล็ก เรียกว่า Fungus nodule หรือ Fungal ball เส้นใยนี้จะเป็นอาหารของปลวก และเมื่อปลวกกินเส้นใยของราเข้าไป จะถ่ายมูลชนิดที่สองออกมา ซึ่งปลวกจะนำมูลที่เป็นของเหลวนี้ไปใช้เคลือบผนังด้านในของห้องเห็ด แต่เมื่อถึงระยะหนึ่งปลวกจะกินน้อยลง และทิ้งรังตัวอ่อนไป ราจะเจริญเส้นใยเพิ่มมากขึ้น และเกิดดอกอ่อน (fruiting primordia) เป็นแท่งยาวโผล่ขึ้นมาจากรังเลี้ยงตัวอ่อน เรียกว่า pseudorhiza และแทงผ่านชั้นดินขึ้นมาเป็นดอกเห็ด ที่เรารู้จักกันดี นั่นคือ เห็ดโคน

การทำน้ำหมักจุลินทรีย์จาวปลวก

ก่อนที่จะขุดนำจาวปลวกมาใช้ทำจุลินทรีย์จาวปลวก ต้องเตรียมขั้นทำ ๑ พาน จุดธูปหอม ๒๑ ดอก และกล่าวคำขอจากพระแม่ธรณีและราชา ราชินีปลวกว่า “*สาธุพระแม่ธรณี ราชา ราชินีปลวกทั้งหลาย ข้าพเจ้าขออนุญาตขุดจอมปลวก เพื่อเอาจาวปลวกมาทำจุลินทรีย์ เพื่อเป็นประโยชน์ในการกสิกรรม แล้วจะทำบุญอุทิศไปให้ สาธุ*” แล้วใช้ตามจบกระทุ้งจอมปลวก ถ้าเสียงดังปุกๆ แสดงว่ารังมีโพรง มีจาวปลวกอยู่ ให้ขุดได้เลย แล้วนำจาวปลวกที่มีเชื้อเห็ดโคน (สังเกตได้จากมีจุดขาวๆ อยู่บนจาวปลวก และมีกลิ่นหอมเหมือนเห็ด) ออกมาใช้งาน

วัตถุดิบและอุปกรณ์

- ๑.จาวปลวกที่ขุดมาใหม่ๆ ประมาณ ½ กก. หรือ หัวเชื้อแบบเข้มข้น จำนวน ๑ ลิตร (๑,๐๐๐ CC)
- ๒.ปลายข้าวหรือข้าวหัก ใช้ได้ทั้งข้าวเหนียวและข้าวเจ้า ๕ กก.
- ๓.น้ำสะอาดที่ไม่มีคลอรีน ประมาณค่อนข้าง (๑๗๐ลิตร)
- ๔.ถังน้ำมีฝาปิด ๑ ใบ ขนาด ๒๐๐ ลิตร

วิธีทำ

นำจาวปลวก (พระแม่ธรณี) มาคลุกกับปลายข้าวหรือข้าวท่อน (พระแม่โพสพ) แล้วเทลงในถังพลาสติกที่มีน้ำสะอาดไม่มีคลอรีน (พระแม่คงคา) ใส่ไว้เกือบเต็มถึง เหลือที่ว่าง (พระพาย) จากปากถังประมาณ ๑ ฝ่ามือ ปิดฝา ตั้งไว้ในบริเวณที่โดนแดด (พระเพลิง) ตอนเช้า ส่วนตอนบ่ายให้อยู่ในร่ม แล้วหมักทิ้งไว้ ๗ วัน โดยคน ไปทางเดียวกันทุกวัน จะได้จุลินทรีย์จาวปลวกแบบน้ำที่มีลักษณะเป็นน้ำสีขาวใส มีกลิ่นเปรี้ยว พร้อมใช้งาน

หมายเหตุ

- ปริมาณข้าว น้ำ และจาวปลวก ไม่มีสูตรตายตัว สามารถนำไปประยุกต์กับขนาดของถังพลาสติกที่มีอยู่ ถ้าถังมีปริมาตรความจุมาก ก็ใช้ปลายข้าว และน้ำมากขึ้นตามลำดับ
- ไม่ควรเทน้ำใส่เต็มถัง เพราะเมื่อผ่านไป ๓ วัน จะเกิดฟอง และแรงดันอากาศ ฝาอาจจะระเบิดออกได้
- ถ้าต้องการขยายเชื้อจุลินทรีย์จาวปลวกให้ได้ปริมาณมากขึ้น ไม่จำเป็นต้องขุดจอมปลวกเพื่อเอา จาวปลวกอีก เพียงแต่เตรียมปลายข้าว และในน้ำในปริมาณเท่าเดิม และนำน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกที่ทำครั้งแรกมาคลุกกับปลายข้าวให้เข้ากัน แล้วจึงนำไปเทใส่ถังพลาสติกที่มีฝาปิด และใส่น้ำเกือบเต็มถึง ปิดฝาทิ้งไว้ ๗ วัน ก็จะได้น้ำจุลินทรีย์จาวปลวกไปใช้ประโยชน์ได้

การประยุกต์ใช้จุลินทรีย์จาวปลวก

๑. ใช้เพาะเห็ดโคนป่าแบบกิ่งฟุ้งพาธรรมชาติ

โดยใช้น้ำจุลินทรีย์จาวปลวกแบบเข้มข้น จำนวนไม่จำกัด นำไปรดราดบริเวณโคนจอมปลวกให้ชุ่ม หรือใช้วิธีลากดินรอบจอมปลวก (ไม่ให้ลึกถึงรัง) ให้กระจายรอบๆ บริเวณโคนจอมปลวกให้สม่ำเสมอ จึงรดน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกให้ชุ่มทั่วบริเวณ แล้วนำไปไม้ เศษหญ้า หรือฟางข้าวคลุมให้มิด รดน้ำให้ชุ่ม รอจนกว่าสภาพอากาศในช่วงฤดูฝน จะมีอากาศร้อนอบอ้าวเหมือนฝนจะตก (อากาศหาเห็ดโคน) มีข้อสังเกตคือ เห็ดโคนมักจะเกิดในวันโกนหรือก่อนวันขึ้น ๑๕ ค่ำ โดยวิธีการนี้จะทำให้มีเห็ดโคนเกิดขึ้นมากกว่าปีละครั้ง

๒. ใช้ย่อยสลายฟางข้าวในแปลงนา

โดยใช้จุลินทรีย์จาวปลวกแบบเข้มข้น จำนวน ๑๐ ลิตรต่อไร่ ปล่อยให้ตามน้ำหรือฉีดพ่นให้กระจายทั่วแปลงนา ระดับน้ำในแปลงนาต้องท่วมฟางข้าวประมาณ ๑ ฝ่ามือ หมักทิ้งไว้ ๕-๗ วัน จึงสามารถบ่มทำเห็อกนาได้ ฟางข้าวจะเปื่อยขาด ไม่ติดตัวป็น ป็นง่าย ทำให้ประหยัดน้ำมัน หากจะให้ฟางเปื่อยเร็วกว่านี้ ให้ใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยน้ำหมักจากปลา เทใส่ไปพร้อมกับน้ำที่สูบเข้าแปลงนา จะทำให้จุลินทรีย์จาวปลวกย่อยสลายฟางข้าวอย่างรวดเร็ว ทำให้ดินร่วนซุย อุ่มน้ำ ดินมีรูอากาศ ทำให้ไส้เดือนดินและสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ มาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ช่วยให้ข้าวเจริญเติบโตแข็งแรง ใบเขียวเข้ม

กรณีบ่มฟางสด หลังเก็บเกี่ยวข้าวทันที ให้ใช้จุลินทรีย์จาวปลวกในอัตราเท่ากัน ปล่อยให้ตามน้ำ หมักทิ้งไว้ ๗ วัน จึงทำเห็อก เริ่มหว่านน้ำตม หรือโยนกกล้า หรือปักดำ จะทำให้ข้าวไม่เป็นโรคเมตาตอซัง (ต้นเหลือง แคระแกร็น)

๓. ใช้หมักปุ๋ย ฮอร์โมนพืช หรือน้ำหมักสมุนไพร

๓.๑ ใช้หมักแบบแห้ง นำใบไม้แห้ง หญ้า หรือฟางข้าว นำไปหมักดินไว้บริเวณใต้ต้นไม้ หนาประมาณ ๑ ฝ่ามือ นำมูลสัตว์เทพาด้านบนของวัสดุคลุมดิน แล้วใช้น้ำจุลินทรีย์จาวปลวกแบบเข้มข้นราดบริเวณที่หมักดินไว้ให้ทั่ว และ รดน้ำวัสดุคลุมดินให้เปียกชื้นทุก ๆ ๗ วัน

๓.๒ ทำฮอร์โมนไข่ นำไข่ (ได้ทุกชนิด) ๒๐ ฟองมาตีให้แตกเหมือนไข่เจียว จุลินทรีย์จาวปลวก ๒๐ ลิตร เทลงในถังพลาสติกขนาด ๒๐ ลิตร ใช้ไม้คนให้เข้ากันนำไปใช้ สำหรับเร่งดอกให้พืชมีดอกที่สมบูรณ์และมีปริมาณมาก มีความแข็งแรง ผสมเกสรติดง่าย วิธีใช้ฮอร์โมนไข่จุลินทรีย์จาวปลวก อัตราส่วน ๑ ลิตร ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ฉีดพ่นในระยะที่พืชใกล้ออกดอก

หมายเหตุ ไม่ควรทำจำนวนมากและเหลือทิ้งไว้ ควรใช้ให้หมดภายในครั้งเดียวเท่านั้น หากทิ้งไว้เกิน ๗ วัน จะทำให้ฮอร์โมนไข่มุกกลืนเหม็นเน่า ควรทำไปใช้ไป เพื่อให้ได้ฮอร์โมนที่มีประสิทธิภาพสูง และประหยัดต้นทุนในการผลิต ทั้งไข่ และถังพลาสติกที่ใช้หมัก ไม่ต้องใช้ขนาดใหญ่ ซึ่งมีราคาแพง

๓.๓ ทำฮอร์โมนจากผักผลไม้ นำส่วนใดส่วนหนึ่งของพืชผลผลิตที่เราปลูก เช่น ปลูกกะหล่ำปลี ก็ใช้กาบใบกะหล่ำปลีที่ลอกกาบออก เพื่อนำมาใช้ทำฮอร์โมนสำหรับเร่งการเจริญเติบโตของพืชชนิดนั้น อัตราส่วนการหมักพืชผักหรือผลไม้ ๑ ส่วน ใส่ น้ำหมักจุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ส่วน หมักทิ้งไว้ ๑ วันหรือ ๒๔ ชั่วโมง จึงนำน้ำหมักออกไปใช้ได้ โดยใช้ น้ำหมัก ๑ ส่วน ต่อ น้ำ ๒๐ ส่วน เมื่อเราเทน้ำหมักออกจากถังหมัก ให้สังเกตผักที่หมัก หากยังมีสภาพเดิม ให้เติมน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกลงไปในถังหมักอีกครั้งหนึ่ง เมื่อครบ ๑ วัน ก็นำน้ำหมักออกไปใช้เช่นเดิม ทำแบบนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าผักหรือผลไม้ในถังจะย่อยสลายจนหมด

๓.๔ ทำปุ๋ยน้ำจากปลา หอย ปู กุ้ง นำวัสดุที่ใช้หมัก เช่น เศษปลา หรือปลาเล็กปลาน้อย หอย กุ้ง ปู ๑ ส่วน น้ำจุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ส่วน เทลงในถังพลาสติก หมักทิ้งไว้ ๑ วันหรือ ๒๔ ชั่วโมง จึงนำน้ำหมักออกมาใช้ได้ ใช้สำหรับเร่งราก เร่งลำต้น วิธีใช้ สามารถหยดปุ๋ยนี้ลงในน้ำที่ปล่อยไหลเข้าแปลงนา หรือกรองแล้วนำไปผสมน้ำอัตราส่วน ๑ ส่วน ต่อ น้ำ ๒๐ ส่วน สำหรับฉีดพ่นผัก และผสมน้ำในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ เพื่อใช้บำรุงดิน

หมายเหตุ เมื่อนำน้ำหมักออกไปใช้จนเหลือแต่วัสดุหมัก ให้สังเกตสภาพของวัสดุหมัก หากยังมีความสมบูรณ์อยู่ ให้เติมน้ำหมักจุลินทรีย์จาวปลวกลงไป ในอัตราส่วนเดียวกับการหมักครั้งแรก และทุก ๆ ๑ วันหรือ ๒๔ ชั่วโมงให้นำน้ำหมักไปใช้ได้เช่นเดิม จนกว่าวัสดุหมักจะย่อยสลายจนหมด วิธีการหมักด้วยน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกนี้ไม่ต้องใช้กากน้ำตาลหรือน้ำตาลทรายแดงเลย ทำให้ประหยัดรายจ่ายเป็นจำนวนมาก

๓.๕ ใช้หมักสมุนไพรควบคุมแมลงศัตรูพืช

(๑.) สมุนไพรรสขม เช่น สะเดา (เมล็ด เปลือก ใบ) และบอระเพ็ด พืชของรสขมจะตัดวงจรชีวิตหนอนแมลงศัตรูพืช หากฉีดพ่นโดนไข่แมลงศัตรูพืช ไข่จะไม่เกิดเป็นตัวอ่อน หากฉีดพ่นโดนตัวอ่อน ตัวอ่อนจะไม่ลอกคราบเป็นตัวแก่ หากฉีดพ่นโดนตัวแก่ ตัวแก่จะเป็นหมันไม่วางไข่ เป็นการป้องกันหนอนและแมลงศัตรูพืชอย่างยั่งยืน นอกจากนี้รสขมจากบอระเพ็ดสามารถใช้รองกันหลุม ป้องกันเสียนดิน ปลวกกินรากพืชได้ดีกว่าสารเคมี เช่น ฟุราดาน

(๒.) สมุนไพรรสฝาด เช่น เปลือกมังคุด เปลือกประดู่ พืชของรสฝาด ช่วยป้องกันเชื้อไวรัสที่ฆ่าทำลายพืชแบบเฉียบพลัน

วิธีทำ นำสมุนไพรรสขมและรสฝาดมาสับให้ละเอียด เทลงในถังพลาสติกพร้อมน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกอัตราส่วน ๑ ต่อ ๑ หมักทิ้งไว้ ๑ วันหรือ ๒๔ ชั่วโมง นำไปใช้ฉีดพ่นป้องกันหนอนและแมลงศัตรูพืชทุกชนิด ในอัตรา ๑ ลิตร ต่อ น้ำ ๑๐ ลิตร ควรฉีดพ่นในเวลาเย็น ตั้งแต่ ๔ โมงเย็นเป็นต้นไป เมื่อน้ำหมักสมุนไพรหมด สามารถเติมน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกลงไปอีกได้เรื่อย ๆ หมักไว้ ๑ วันหรือ ๒๔ ชั่วโมง จึงนำมาใช้ซ้ำได้ ทำเช่นนี้ได้จนกว่าสมุนไพรจะย่อยสลายหมด

๓.๖ ใช้หมักสมุนไพรควบคุมและกำจัดวัชพืช โดยนำสมุนไพรที่มีฤทธิ์คุมการงอกของเมล็ดหญ้า ได้แก่ ต้นหงอนไก่ป่า ต้นพวยง ผักแว่น เปลือกถั่ว และเปลือกมะคึก เท่าที่สามารถหาได้ มาใส่ถังหมักปริมาณครึ่งถังเติมน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกให้ท่วม หมักไว้ ๗ วัน จึงนำน้ำหมักสมุนไพรไปใส่ในแปลงนาช่วงทำเทือกนา อัตรา ๑๐๐ ลิตร/ไร่ น้ำหมักสมุนไพรนี้จะช่วยคุมไม่ให้มีหญ้าขึ้นในแปลงนาได้เป็นอย่างดี

๓.๗ ใช้หมักสมุนไพรกำจัดวัชพืชใบกว้างในแปลงนา โดยนำเกลือทะเล ๑ กิโลกรัม เทลงในน้ำ ๕ ลิตร แล้วนำไปต้มให้ร้อน และคนเกลือให้ละลาย เมื่อน้ำเกลือเย็นแล้ว ให้เทน้ำจุลินทรีย์จาวปลวกจำนวน ๔ ลิตร ผสมลงไป นำไปฉีดหญ้าใบกว้างในแปลงนา จะทำให้หญ้าใบกว้างเหี่ยว แต่ข้าวจะเขียวมากขึ้น

๓.๘ ใช้เพิ่มผลผลิตข้าวหรือพืชผักผลไม้ โดยนำถ่านมาบดหยาบ หรือใช้แกลบดำ ๑ ส่วน แขน้ำจุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ส่วน และน้ำหมักที่หมักจากน้ำจาวปลวก ๑ ส่วน แขน้ทิ้งไว้ ๒๔ ชั่วโมง จึงนำถ่านหรือแกลบดำไปใส่ในแปลงนา บริเวณโคนต้นไม้ กระจายปลูกต้นไม้ หรือในแปลงผัก ในอัตราส่วนตามความเหมาะสม ถ่านหรือแกลบดำจะช่วยให้จุลินทรีย์จากจาวปลวกมีบ้านอาศัย ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำให้พืชเจริญงอกงามมากขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มขึ้น โดยใส่เพียงครั้งเดียว สามารถใช้ได้นานหลายปี

๔. ใช้ป้องกันเชื้อราในพืช หรือรักษาสภาพของเมล็ดพืชให้สดอยู่เสมอ วิธีใช้ นำจุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ส่วน ต่อ น้ำ ๑๐ ส่วน ฉีดพ่นพืชผัก ๓ วัน/ครั้ง ไม้ดอกไม้ประดับ สัปดาห์ละครั้ง ไม้ผลยืนต้น ใช้เดือนละครั้ง

๕. ใช้กับปุ๋ยสัตว์ ผสมในอาหารสัตว์ อัตราส่วน จุลินทรีย์จาวปลวก ๑๐๐ ซีซีต่ออาหาร ๑ กิโลกรัม หรือใช้ผสมน้ำ ให้สัตว์กิน อัตราส่วน จุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ลิตรต่อน้ำ ๒๐ ลิตร หากใช้ฉีดพ่นลงพื้นกำจัดกลิ่นล้างคอกใช้อัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ ลิตร

๖. ใช้กับการประมง ผสมในอาหาร ใช้จุลินทรีย์จาวปลวก ๑๐๐ ซีซี ต่ออาหาร ๑ กิโลกรัม ใช้เตรียมบ่อ ใช้ อัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ และใช้บำบัดน้ำ ใช้จุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ลิตร ต่อน้ำ ๑ ลูกบาศก์เมตร ใส่สม่ำเสมอ

๗. ใช้กับสิ่งแฉดลื้อและในครัวเรือน อัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ ใช้กำจัดกลิ่น บำบัดน้ำเสีย พ่นในกองขยะเพื่อกำจัด พ่นปรับสภาพอากาศ กำจัดกลิ่นฆ่าเชื้อ ใช้ใส่ในห้องส้วม ใช้ล้างถ้วยชาม ชักผ้า และแช่ผลไม้ก่อนรับประทานหรือปรุง อาหาร

๘. ใช้ย่อยเอนไซม์ ๓ ประสาน จากลูกยอ กล้วยสุก และสับปะรด นำลูกยอห่ามๆ กล้วยน้ำว่าสุก และสับปะรด อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงลูกเดียว จุ่มลงในน้ำจุลินทรีย์จาวปลวก แล้วยกขึ้น นำไปใส่ในโหลแก้ว ปิดฝาให้สนิท หมักทิ้งไว้ ๓ วัน จะได้น้ำเอนไซม์ที่มีกลิ่นหอมเปรี้ยว ใช้รับประทานเช้าและเย็น เพื่อรักษาสภาพร่างกายให้สมดุล ทำให้ร่างกาย สร้างภูมิคุ้มกันได้มาก

๙. ใช้กับการเพาะเห็ด

๙.๑ ใช้กับการเพาะเห็ดฟาง นำฟางข้าวหรือวัสดุเพาะเห็ดฟางไปแช่น้ำที่ผสมจุลินทรีย์จาวปลวก อัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ ทิ้งไว้ ๑ คืน จึงนำฟางข้าวไปเพาะเชื้อเห็ดฟาง จะได้เห็ดฟางปริมาณมากขึ้น และมีน้ำหนักรวมมากขึ้น

๙.๒ ใช้กับเห็ดในถุงพลาสติก นำน้ำจุลินทรีย์จาวปลวก ๑ ส่วน ผสมน้ำ ๑๐ ส่วน ฉีดพ่นก้อนเชื้อเห็ด จะทำให้ เห็ดออกดอกมากขึ้น และมีน้ำหนักรวมมากขึ้น

๙.๓ ใช้เพาะเห็ดในขอนไม้ จุลินทรีย์จาวปลวกจะช่วยทำให้ขอนไม้ผุเร็ว ทำให้เกิดเห็ดในขอนไม้จำนวนมาก เห็ดมี น้ำหนักรวม และขึ้นได้บ่อยครั้ง จนกว่าขอนไม้จะผุ

๑๐. ใช้ในการเพาะถั่วงอก นำเมล็ดถั่วเขียวแช่น้ำจุลินทรีย์จาวปลวก ในอัตราส่วน ๑ ต่อ ๑๐ แช่ทิ้งไว้ ๑ คืน และ จึงนำไปเพาะถั่วงอกตามขั้นตอน จะช่วยให้ถั่วงอกมีรสชาติหวาน กรอบ อวบอ้วน โดยไม่ต้องใช้สารฟอกขาวแต่อย่างใด หากมีการใช้จุลินทรีย์จาวปลวกกันอย่างแพร่หลายแล้ว จะช่วยให้การทำเกษตรไร้สารเคมีขยายวงกว้างออกไป มากยิ่งขึ้น การเผาต่อซึ่งข้าวจะลดลง ดินจะมีชีวิตกลับคืนมา สภาพแวดล้อมจะสมบูรณ์ขึ้น และตัวเกษตรกรเองจะมี สุขภาพที่ดี และสามารถปลดหนี้ได้

ที่มา :

จักรภพ บวรเจตกิจ. จิตวิญญาณในรัฐ มหัตถจริยจุลินทรีย์จาวปลวก. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง จุลินทรีย์จาว ปลวก วันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๕๘ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

สุมาลี พิษณุวงกูร. เห็ดโคนและลูกผสมฟิวส์. บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด. กรุงเทพฯ. ๒๕๔๗.

อุทัยวรรณ แสงวงนิช, ผศ. ดร. คำอธิบายเรื่องเห็ดโคน. เข้าถึงจาก

www.thaimushroomsoc.com/.../Oudemansiella%๒๐ssp%๒๐Uthaiwan.pdf

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. เห็ดโคนกับปลวกและการ เพาะเลี้ยงเห็ดโคน. เข้าถึงจาก forprod.forest.go.th/forprod/.../เห็ดโคนกับปลวก/เห็ดโคนกับปลวก.pdf